

Eesti Filharmoonia Kammerkoori dirigendi Kaspars Putniņš sõnul on vähe nii võimsat koorimuusikat nagu Viljandis ettekandele tulev Alfred Schnittke «12 patukahetsuse psalmi».

KRISTIAN KRUISEER

TIPPKOOR VILJANDIS

Kirikus kõlab hingestatud muusika

ANNELI IVASTE, EFK toimetaja

Hingedekuu viimasel reedel, 27. novembril, saab Viljandi Jaani kirikus kuulata üht maailma kooriklassika tähtteost, Alfred Schnittke (1934–1998) «12 patukahetsuse psalmi».

Esitab Eesti Filharmoonia Kammerkoor (EFK) ning seda juhatab peadirigent Kaspars Putniņš, kes alustas kooriga tööd eelmise hooaja algul.

Kaspars Putniņš, teil on ka Riias suurepärase, Läti Radio koor, kellega olete aastaid koos töötanud. Oma koore võib olla ebamugav kõrvutada, aga siiski: milliseid iseloomulikke jooni te mölema juures välja tooksite?

Praegu kestab mul Läti kooriga 23. hooaeg. Tõepoolest, olen sisuliselt nende inimestega koos üles kasvanud, see on olnud koos arenemine nii muusikas kui helis. Meie üksteisemõistmine on fantastiline.

Kui püüda koore võrrelda, siis läti lauljad on ehk pigem ansambliinimesed ja meeskonnamängijad, eestlased aga võimekamad lauljana. Enamik lätlasi on mul koorijuhid ja tohutult suurte kogemustega koorilauljad, kooshingamine on üks nende märksõnu. Oleme palju tegelnud ka eksperimenterimisega, uurinud uusi teoseid nii-öelda laboratooriumi olukorras, kulutades katsetamisele väga palju aega. See on arendanud teatud oskusi: nad on *prima vista*'s tugevad ja harjunud keeruliste partituuridega. Ehkki loomulikult esitame ka traditsioonilist repertuaari. EFK puhul on saund võim-

sam, kompaktsem ja veenvam, sest lauljad on saanud hea koolituse. Kõla on ilus ümar, ülemhelderikas. Koori repertuaar on mitmekesine, aga mitte nii ekstreemne nagu Läti kooril.

Millist arengut te koorimuusikale ja traditsioonilisele kontserdivormile üldse enustate?

Arvan, et tänu uudsetele tehnoloogilistele võimalustele tuleb üha uusi vorme ja kombinatsioone, aga midagi ei kao. Klassikaline traditsiooniline kontsert on täies elujõus igal pool maailmas. Meil on palju kauneid kontserdipaiku, suuri, kolme tuhande kohalisi saale, olgu Luzernis või kus tahes mujal. Piletid on kallid, vahel isegi üle 250 euro, ja saalid on välja müüdnud. See näitab publiku nõudlust. Ma isiklikult ei näe konflikti traditsioonilise kontserdimuusika ja uuemate miksitud vormide vahel, viimati nimetatud lisavad vaid mitmekesisust.

Millist muusikat eelistate meie kooriga esitada?

Ideid on palju, armastan teoseid nagu oma lapsi ja nende vahel on mõnikord raske valida. Me kõik reageerime muusikale erinevalt ja see muutub koos meie enese arenguga, avastame aina uusi nüansse.

Schnittke juures paeluvad mind intensiivsus ja kirk ning suhtumine oma kodumaasse. See kõik peegeldub tema muusikas. Samuti läheb mulle korra prantsuse helilooja Messiaen, aga võin ka Lähis-Ida heliteostest midagi lähedast leida.

Rääkides veel Schnittkest: «12 patukahetsuse psalmi» on kahtlemata põnev kuulamiskogemus publikule ja proovikivi esitajatele. Mida teie selles teoses hindate?

Mind köidab Schnittke puhul tohutu meisterlikkus žanrist sõltumata, olgu tegemist filmi-

KONTSERT

Alfred Schnittke, «12 patukahetsuse psalmi» 27. novembril kell 18 Viljandi Jaani kirikus.

- Esitab Eesti Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Kaspars Putniņš.
- Pool tundi enne kontserdi algust tutvustab Sakarias Leppik ettekandele tulevat teost.

Allikas: Anneli Ivaste

muusika või klassikalise kontserdimuusikaga. Inimesena oli ta avara hingega ning kirjutas tündinimlikel teemadel nagu armastus, elu ja surm. Ta oli juudi-saksa päritolu helilooja, kelle soontes voolas väga vähe vene verd, aga tema kodumaa oli siiski Venemaa, ta oli vene helilooja. Kõik need vastuolud kajastuvad ka selles keerukas teoses, mida esitame Viljandis. Vähe on nii võimsat koorimuusikat. Lisaks on «12 patukahetsuse psalmi» tehniliselt muljet avaldav. See on väljendusrikas, draamaatiline ja nõudlik.

Kes muusikutest teid inspireerivad?

Neid on eri valdkondades palju. Esimesena on kohe keelel Tõnu Kaljuste, keda imetlesin juba nooruses. Just tema viis muusikat käsitleda on mind enim inspireerinud. Ja muidugi Paavo Järvi, keda pean üheks maailma paremaks dirigendiks. Läti kahte kuulsamat dirigenti Mariss Jansonsit ja Andris Nelsonsit võin samuti oma eeskujuks pidada.

Heliloojatest Erkki-Sven Tüür, Toivo Tulev ja Helena Tulve, rääkimata muidugi Arvo Pärtist, kelle muusikast sain elu suurima kultuurišoki.

Segu absoluutselt avatud farsist ja verisest tragöödiast

TIINA SARV
tiina.sarv@ajaleht.ee

Üks kevadise Tallinna kirjanikusfestivali «HeadRead» külalisi oli kirjanik ja ajaloolane Edvard Radzinski. Ta tuli esitlema oma ilmumisootel romaani «Koba apokalüpsis», mis nüüd on juba eestikeelsena huviliste lugemislaua.

See väga mahukas teos (Varraku autoriga kooskõlastatult lühendatud tõlkevariant on 560 lehekülge) kujutab Jossif Stalini elu otsekui tema noorpõlvesõbra ja lõpuks tema teise ilma saatmises osalenud NKVD ohvitseri päeviku kujul. Raamatus esineb too vaid Fudži nime all.

Tallinna festivalil David

Vseioviile antud intervjuus rääkis autor, et ta oli esinenud telekanalis palvega saata talle mälestusi Stalini valitsemisajast, ning neid oli tulnud väga palju, nii et ta tundis end olevat nagu soos, kust enam edasi ei pääse. Kavandatud kahe kuu asemel kulus kirjutamiseks kaheksa aastat.

«Memuaare lugeda on väga huvitav, sest inimesed kirjutavad seal oma lõputust armastusest Stalini vastu. Miks nad seda teevad? Sest nad on ootel: äkki nad homme arreteeritakse. Ja siis saavad need memuaarid tunnistuseks nende suurest armastusest juhi vastu. Nad on õppinud mälestustes valetama,» kõneles Radzinski tekstidest, mis said arhiivide

kõrval üheks tema raamatu allikaks.

Radzinski on suur humanist ja tal on hea huumorimeel. Nõukogude valitsejate elu on ta uurinud aastakümneid. Kuigi ilukirjanduse vormi pandud, on «Koba apokalüpsis» faktitruu ka Vene ajaloolaste hinnangul, niipalju kui neid interetist leida on. Aga et autor on siiski eelkõige kirjanik, on ta võtnud endale vabaduse asju just romaanina kujutada, et analüüsida psühholoogiliselt ühe või teise tegelase käitumismotiivi.

Ega seal eriti rikkalikku galeriid olegi: Stalin, kes mängis iga oma ohvriga nagu kass hiirega ise sellest naudingut tundes, ja need, kellega mängiti. Lisaks

need vähesed, kes vastu hakkasid ja Läände jäid ning seal peatselt ühel või teisel seletamatul põhjusel elust lahkusid.

Mõnikord annab ilukirjanduslik vorm ka suurema vabaduse. Ilmselt ei ole seniajani teada, kuidas täpselt Stalin suri, ja nii võibki selle ümber fantaseerida. Mõnest asjast saab mööda minna. Näiteks oli «päeviku pidaja» Fudži kogu Teise maailmasõja aja trellide taga ja seega pole raamatus seda perioodi käsitletud.

«See kõik oli segu verisest tragöödiast ja absoluutselt avatud farsist,» nentis kirjanik oma vestluses David Vseioviiga.

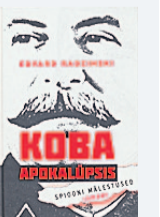
See määratlus pani parallelele tõmbama veel ühe Stali-

ni aega käsitleva raamatuga, mida on täiesti põhjendatult nimetatud vene «Švejki»: Vladimir Voinoviči «Sõdur Ivan Tšonkini elu ja ebatavalised seiklused». See vaimukas ja groteskne lugemine on oma absurduses täitsa lõbus, kui unustada, et tegemist ei ole absurdi, vaid realismiga.

Radzinski kostitab lugejat pigem peene irooniaga. Tema raamat on aga huviga loetav. Praegu on väsimatult härrasmehele, kes tuleval aastal tähistab juba 80. sünnipäeva, kuuldavasti käsil ülevaade Vene keisrinnadest. Jääme huviga ootama. Nikolai II, Aleksander II ja Rasputin on tema sule läbi ka Eesti lugejale tuttavamaks saanud.

RAAMAT

Edvard Radzinski, «Koba apokalüpsis. Spiiooni mälestused»

- Tõlkija Jüri Ojamaa
- Osad «Jossif Stalini. Mälestused minu sõbrast Kobast», «Jumalate hukk» ja «Viimane mõistatus»
- 560 lehekülge
- Varrak 2015